

TEDENSKESLIKKE

PRILOGA

DOMOVINI

Leto III.

V Ljubljani, dne 28. julija 1927

Stev. 30

Važnost planinarstva

Splošno svetovno gospodarstvo se je po končani svetovni vojni zelo spremenilo in marsikoga in to v vseh državah, prizadelo precej neprijetno. To so občutili in občutijo še dandanes tudi pri nas v Sloveniji mnogi posestniki, ki kaj radi zabavljajo, ne da bi pomislili, kaj je prav za prav povod temu.

Pred svetovno vojno že je bila pri nas precej razvita živinoreja, naj si bo za pleme, za meso ali pa za mleko. Iz raznih krajev so hodili kupovat na Gorenjsko lepo plemensko živino, največ pa mlade voliče, katere so odganjali tudi preko deželne meje in jih uporabljali za vožnjo. Simendolsko pasmo so hodili kupovat mesarji in jo večkrat tudi izvažali. Mnogo živine pa so redili doma radi mleka. Za vzdrževanje visokega živinskega staleža ni zadostovala samo domača pašna v dolinah, potrebovali so planinske senožeči in pa planinske pašnike. — Planine so dobili pri delitvi raznih veleposestev, deloma so jih prejeli od države na podlagi starih pravic ali pa so imeli razne servitutne pravice v gozdovih, kjer so lahko pasli kljub temu, da niso bili gozdovi njih lastnina.

Za planinarstvo, planšarstvo so se brigali posebno v tistih krajih, kjer niso bila ugodna tla, za poljedelstvo ali pa radi vremenskih neugodnosti polje ni donášalo kaj prida. Take pokrajine so bile na Gorenjskem posebno v Bohinju. Ves Bohinj so spremenili v veliko planino. V Bohinju, kjer je planinarstvo najbolj razvito, so jeli gojiti tudi posebno živinsko pasmo, ki je bila kakor nalašč ustvarjena za planine. Vzgojil so si domače majhno pléme in sicer iz pincgavske pasme. Majhne planinske kravice se dokaj lažje gibljejo v strminah, nadalje so bolj skromne kakor njih velike hlevne sestre, mlekariče pa so sorazmerno boljše kakor slednje.

Ker je mleka v Bohinju preostajalo in so ga tudi precej težko transportirali s planin, so se jeli baviti s sirarstvom. Po vseh večjih planinah o postavili sirarne, kamor so donášali mleko tudi iz sednjih manjših planin. Sirar, nazvan tudi majer, je pač kolikor je bil zmožen zapisoval ali pa zarezoval v lesene palice, koliko je dobil od te ali druge krave mleka. Po končani pašnji pa so obračunali. Tako je bilo v Bohinju in še nekaterih drugih krajih Slovenije, največ na Gorenjskem.

V ostalih krajih pa so se bavili naši posestniki v poglavitnem s poljedelstvom, ki je pač toliko donášalo, da se je dalo živeti, posebno ako je gospodar opravil vse delo z domačimi ljudmi in ni bilo treba najemati poslov. Sadili so različne za dom potrebne sadeže in sejali skoraj vse žitarice, vsaj toliko, kolikor so potrebovali za domačo uporabo. Gospodarji in gospodinje, posebno slednje, so bile kaj ponosne, ako so skozi vse leto pekli kruh iz domačega žita. Nekaj pridelkov so prodali ali pa so prodali živino in prašiče, ki so jih spitali z domačimi pridelki. Nekaj je vrglo tudi sadjarstvo, včasih vrtnarstvo, konjereja, gozd itd. Količkaj dober gospodar v krajih današnje Slovenije je shajal.

Precej drugačne gospodarske razmere pa so nastale že med svetovno vojno, posebno proti njenemu koncu, katerih smo se precej navadili in občutili dolgo njih posledice.

Ko so bile centralne države obkoljene od vseh vetrov, je bilo treba skrbeti tudi za njih prehrano in takrat je država zahtevala od kmetov, da sejejo kolikor mogoče žitaric. Le-ti so jih sejali, celo v takih krajih, kjer je rodila zemlja komaj toliko, kolikor so posejali semena. Žito so po večini oddajali pobiralnim komisijam.

Ta navada, sejati mnogo žita je ostala tudi še po vojni. Ali kaka sprememba pri našem kmetu v novi domovini! Mnogi se je čudil, ali če ni računal, ni mogel razumeti tega. Vse je postalo zelo drago, le njegovi pridelki so stali sorazmerno s tistimi predmeti, ki jih je moral kupiti izredno drago, tako, da se mu je zdelo, da se ne izplača njegov trud.

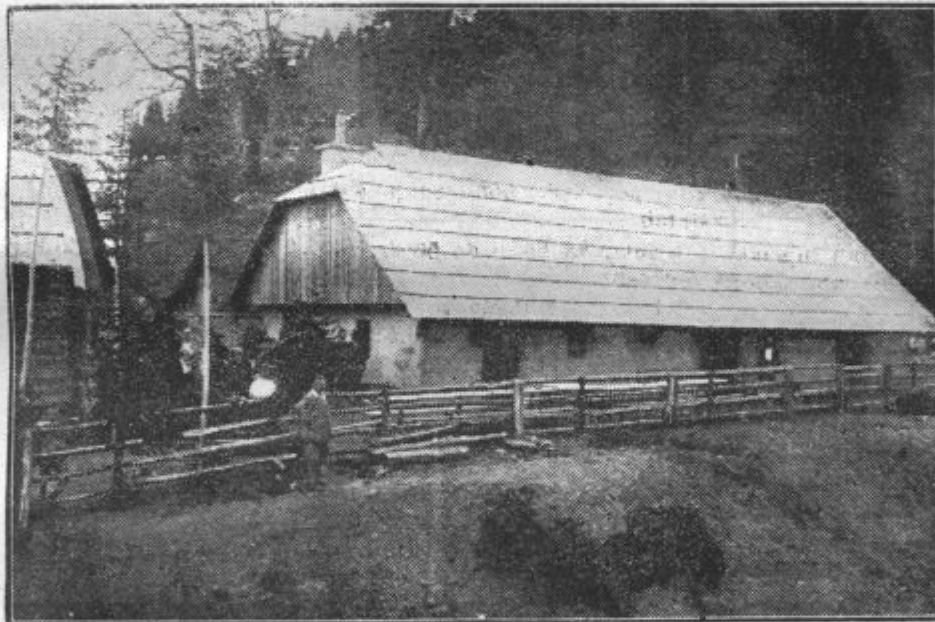
K naši novi mladi državi so priključene pokrajine, ki so bile žitarice skoro za vso Avstrijo, sedaj pa odpade žito na manjši del. V Banatu, Bački, Sremu in še nekaterih drugih krajih pridelajo žita

neprimerno več kot pri nas in mnogo lažje. Tam doli imajo izredno ugodno zemljo, kjer ni treba skoraj nič gnojiti, dočim pri nas v planinskih krajih nič ne raste, ako ni dobro pognojeno. Že gnojenje stane mnogo. Nadalje zanesemo z gnojem na njive mnogo plevela, ki tudi odvzame mnogo redilnih snovi setvi. — V žitorodnih krajih pridelajo sredno 10 kratni posevek, mi pa kljub težkemu delu, globokemu oranju in vsakoletnemu gnojenju in pletvi v dobrem primeru petkratno. Ni se potem čuditi; če pride k nam moka cenejša kakor pa nas stane že samo doma pridelano žito, če upoštevamo naše delo.

V mnogih krajih Slovenije so to že uvideli in pričeli obračati svoje kmečko gospodarstvo v drugo smer; pričeli so zopet posvečati mnogo večjo pozornost živinoreji, ki je v neposredni zvezi s planinarstvom, planšarstvom. Sadijo in sejejo, kar je neobhodno potrebno za dom, moko deloma kupujejo, pač pa gledajo na živinorejo in gozdarstvo.

Pa tudi državne oblasti se že dolgo bavijo s tem vprašanjem. Baš v zadnjih letih so posestnikom v planinskih krajih uredili nekaj planin in postavili že več planinskih stanov, urejenih kakor po drugih državah, kjer je živinoreja na visoki stopnji. Tak modern planinski stan so otvorili v nedeljo, 17. julija na Jeseniški planini na Rožci, kjer so bili zbrani mnogi domači okoliški posestniki, kakor tudi razni drugi prijatelji naših planin. Novi planinski stan je blagoslovil svetokrižki župni upravitelj g. Kastelic, navzoče goste je pozdravil posestnik Krivec, na kar je stan v jedratem govoru otvoril za slovensko planšarstvo prezaslužni oblastni agrarni komisar dr. Fr. Spiller Muys.

Na Jesenicah, kakor tudi v ostalih krajih Slovenije, kjer se zelo razvija industrija, bodo potrebovali vedno več mleka in mlečnih izdelkov, katerega bo pa mogoče dobiti le s povečanjem živinskega staleža. Tako vidimo, da je izboljšanje naših planin merodajno za izboljšanje našega kmečkega gospodarstva, od katerega je precej odvisno tudi blagostanje našega delavstva, kateremu je mleko skoraj najvažnejša hrana. Na lanski jesenski razstavi v Ljubljani smo imeli priliko pokušati mlečne izdelke iz naših domačih sirarn, ki niso prav nič zaostajali za najboljšimi švicar. izdelki.

Ljutomer, »metropolo Prlekije« je kralj povzdignil v mesto. Na levi Dr. Stojan, župan mesta Ljutomera

Levo:
Sedanjí občinski odbor
mestne občine Ljuto-
mer

Desno:
A. Misija, gerent ljuto-
merske občine po pre-
vratu

Levo:
Viktor Kukovec, prvi
slovenski župan v Lju-
tomeru

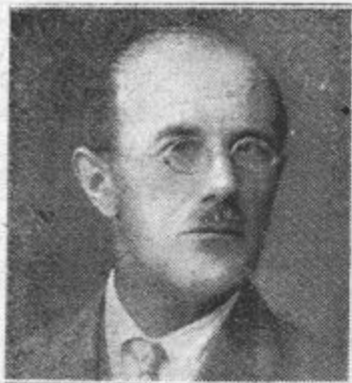
Desno:
Meščanska šola in So-
kolski dom v Ljuto-
meru

Desno:
† Ludovik Babnik,
drugi slovenski župan
Ljutomera

Levo:
Blagoslovitev motorne
brizgalne gasilnega
društva v Podbrezju.
Kumovala je dvorna
dama, gospa Franja dr.
Tavčarjeva

Peter Bauerheim, mizar v Hrastniku

Deklice v morskem kopališču v Omiš lju na otoku Krku, kamor jih je brezplačno poslalo »Jutro« in Kolo jugoslo venskih sester

Pavel Bauerheim, irgovec v Hrastniku, Petrov brat-dvojček, ki sta slavila svojo 60letnico

Levo:

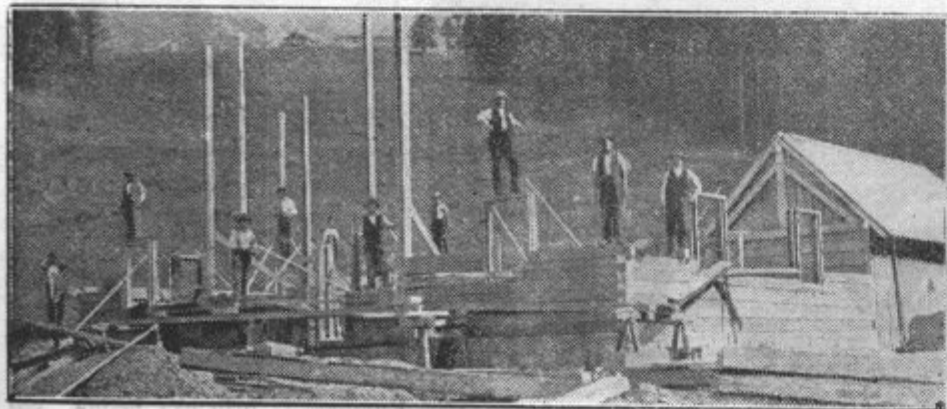
Friderik Kröber (na desni), državni pravdnik iz Nemčije in navdušen občudovalec naših planin ter prijatelj našega naroda, se je minul teden smrtno ponesrečil na Prisanku. Na levi njegov spremljevalec Egon Planinšek iz Ljubljane

Desno:

Pogreb ponesrečenega Kröberja v Kranjski gori, ki se ga je udeležilo mnogo turistov in nebroj domačinov, ki so s tem pokazali, kako spoštujejo obiskovalce planin, ki jim prinašajo velik dobiček

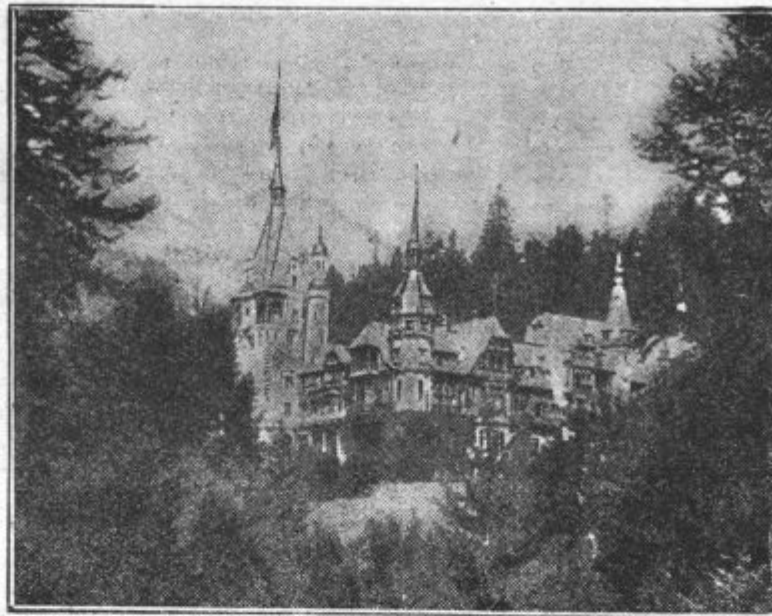
Blagoslovitev temeljnega kamna novega Planinskega doma na Kovcah. Pri delu doma na tem prekrasnem prostoru se odlikujejo zlasti kmetje iz okolice

Gradba novega planinskega doma na Kovcah nad Tržičem

Kröberjev grob v Kranjski gori. Na levi strani z vencji in svečami okrašenega groba stoje turisti iz Ljubljane, na desni pa domačini: brata Miha in Andrej Ojcelj in Hanza Vertelj, ki so ponesrečenca v smrtni nevarnosti prinesli s Prisanka. V ozadju vrh Prisanka in mesto nesreče

Na levi rumunski kralj Ferdinand I, oče naše kraljice Marije, je 20. t. m. po dolgi boleznici umrl. V sredini Grad v Sinaji na Rumunskem, kjer rumunska kraljevska družina preživi poletje. Na desni sedanji rumunski kralj Mihael s svojo materjo princeso Heleno. Mladi kralj vlada s posebnim regentskim svetom.

Desno:
Marija, rumunska kraljica-vdova in mati naše kraljice Marije

Levo:
Požar ogromne justične palače na Dunaju, ki so jo zažgali komunisti pri zadnjih nemirih

Gašenje neke policijske stražnice pri nemirih na Dunaju.

Rumunska princesa Ileana, naj mlajša sestra naše kraljice.

Princ Carol, bivši prestolonaslednik, ki se je moral odpovedati prestolu v korist svojega sinčka Mihaela